

(215) בלולב.

היא? פסוק ראשון של קריאת שמע.

קטן היודע לשמור גופו מטומאה, אוכלין על גופו טהרות. כלומר, אוכלין את הטהרות שנגע בהם קטן זה בגופו. אבל לא אוכלים את הטהרות שנגע בהם בידיו. היות ולא כל הקטנים היודעים לשמור גופם מן הטומאה יודעים לשמור גם על טהרת ידיהם, לפי שאינם יודעים ש"סתם ידים" גזרו עליהם חכמים טומאה עד שיטלו ידיהם. והיינו, שדין ידים חמור משאר הגוף, שבידים, אף אם אינו יודע שנגע בהם בדבר טומאה, גזרו עליהם טומאה, אלא אם כן יודע בבירור ששמרם. אבל בשאר גופו, כל שאין יודע שנגע בדבר טמא, לא חששו. ולכן, קטן, אף שיודע להזהר שלא לגעת בטהרות אחר שנגע בטומאה, מכל מקום, אין הוא יודע להזהר שלא לגעת בהם בידים שאינן שמורות להדיא.

ואם הקטן יודע לשמור גם את את ידיו, ונוטל "סתם ידים" שלו קודם שנוגע

תנו רבנן: קטן היודע לנענע, חייב בלולב מדרבנן משום מצות חינוך.

קטן היודע להתעטף בכגד, חייב בציצית. (216)

קטן היודע לשמור תפילין שלא ינהג בהם מנהג בזיון, ולא יכנס עמהם לבית הכסא — אביו לוקח לו תפילין. (217)

קטן היודע לדבר, אביו לומדו תורה וקריאת שמע.

תורה שמלמדו אביו תחילה, מאי היא?

אמר רב המנונא: מלמדו תחילה את הפסוק [דברים לג]: תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב.

קריאת שמע שמלמדו אביו תחילה מאי

פרטיה. ובאחרונים האריכו בדברי הירושלמי דמוכח שהעיטוף הוא כשמשליך ב' כנפות לפניו וב' לאחוריו, ואם כן, כל זמן שלא עשה כן עדיין מיקרי עובר לעשייתו ויכול לברך.

217. כתב החינוך [מצוה תכא]: וחכמים ז"ל חייבונו במצות התפילין לחנך אפילו הנערים הקטנים כל זמן שהגיעו לכלל שידעו לשמור אותם, ומזה יש להבין שדעת רבותינו ז"ל להיות כל אדם מחזיק במצוה זו ורגיל בה, כי היא עיקר גדול ושמירה רבה מן העבירות, וסולם חזק לעלות עמה ולהכנס בעבודת הבורא ברוך הוא.

215. ואיתא בירושלמי: תני יודע לנענע חייב בלולב, לא סוף דבר לנענע, אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד ומנענע. וכבר העירו האחרונים, אמאי בעינן שידע לנענע לארבע רוחות הרי הנענוע אינו מן התורה, דמדאורייתא מכי אגבהיה נפיק ביה?! וכתבו, כיון שחייבו משום מצות חינוך, לא חייבו אלא אם כן יכול לקיים המצוה על כל פרטיה ודקדוקיה.

216. אף כאן כתב הירושלמי שלא די בכך שיודע להתעטף, אלא צריך שידע להשליך ב' כנפות לפניו וב' לאחוריו ולאחזו הציציות בקריאת שמע. והיינו משום שמצות חינוך היא דוקא כאשר יכול לקיים את המצוה על כל